

25.10.2005

RÅD OCH ANVISNINGAR TILL KONKURSGÄLDENÄRER

Delegationen för konkursärenden rekommenderar att boförvaltaren omedelbart efter att konkursen har börjat förklarar konkursförfarandets förlopp för gäldenären och ger honom eller henne följande informationsblad om gäldenärens rättigheter och skyldigheter.

Helsingfors, den 25 oktober 2005

Kari Harju
ordförande

Petri Hirsimaa
sekreterare

När en domstol har försatt en gäldenär i konkurs, realiseras konkursgäldenärens egendom och de medel som fås används för betalning av gäldenärens skulder. Boförvaltaren ser till att egendomen realiseras och skulderna betalas.

Gäldenären är skyldig att bistå boförvaltaren, så att en boförteckning kan göras upp över konkursgäldenärens tillgångar och skulder. Boförvaltaren bestämmer vem som skall styrka att boförteckningen är riktig. Om boförvaltaren behöver hjälp med något annat för att kunna utföra sina uppgifter, tar han eller hon kontakt med gäldenären.

Borgenärerna fattar de viktigaste besluten som angår konkursboet. Gäldenären får vara närvarande när besluten fattas och får i förväg av boförvaltaren uppgifter om behandlingen av ärendena. Gäldenären får också annars uppgifter om konkursen av boförvaltaren.

Nedan behandlas gäldenärens ställning i konkursen närmare.

Det är konkursombudsmannens uppgift att utöva tillsyn över boförvaltarnas verksamhet. Ytterligare information om konkursärenden finns bl.a. på Konkursombudsmannens byrås webbplats, www.konkurssiامية.fi (även på svenska).

Innehållsförteckning

- 1) Vem är gäldenär
- 2) Gäldenärens rätt att få uppgifter och delta i förfarandet
- 3) Gäldenärens utkomst
 - 3.1. Gäldenärens rätt till bidrag
 - 3.2. Gäldenärens rätt till kostnadsersättning
 - 3.3. Meningsskiljaktigheter om bidrag eller kostnadsersättning
- 4) Gäldenärens skyldighet att medverka och att lämna uppgifter
- 5) Hanteringen av gäldenärens post
- 6) Begränsningar av gäldenärens behörighet
- 7) Fastställandet av boförteckningen
- 8) Säkringsåtgärder som riktar sig mot gäldenärens egendom eller person
- 9) Tvångsmedel mot gäldenären
- 10) Gäldenärens rätt att fortsätta en rättegång
- 11) Gäldenärens rätt att bestrida borgenärernas fordringar
- 12) Gäldenärens rätt att klandra borgenärernas beslut
- 13) Gäldenärens rätt till skadestånd och gäldenärens skadeståndsansvar

1. Vem är gäldenär

Med gäldenär avses i denna anvisning en fysisk person som har försatts i konkurs samt en styrelsemedlem eller verkställande direktör i ett aktiebolag eller andelslag, en ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag, en bolagsman i ett öppet bolag samt en styrelsemedlem i en förening, när aktiebolaget, andelslaget, kommanditbolaget, det öppna bolaget eller föreningen har försatts i konkurs. Som gäldenär betraktas också en person som har haft en ovan nämnd ställning under året före konkursansökan.

Domstolen kan bestämma att bestämmelserna om gäldenär skall tillämpas även på någon annan än en ovan nämnd person. Begäran till domstolen kan framställas av boförvaltaren eller en borgenär. Domstolen underrättar personen i fråga om begäran, varefter han eller hon kan framföra sin egen åsikt om saken.

Beslut om att en person på ovan nämnt sätt skall betraktas som gäldenär kan fattas i fråga om en person som har haft ledande uppgifter i gäldenärsföretaget tidigare än under det år som har föregått konkursansökan. Detta kan vara fallet t.ex. om bolaget inte under det senaste året har haft en styrelse eller verkställande direktör eller om bolagets styrelse i sin helhet har bytts ut. Om gäldenären är en fysisk person, kan ett yrkande framställas om att som gäldenär utöver denna person även skall betraktas den som faktiskt har lett gäldenärens näringsverksamhet eller haft hand om gäldenärens egendom.

2. Gäldenärens rätt att få uppgifter och delta i förfarandet

Gäldenären har rätt att av boförvaltaren få uppgifter om konkursboet och dess vård.

Gäldenären får uppgifter ur konkursgäldenärens handlingar, som har övergått till boförvaltaren. Boförvaltaren skall alltid tillstålla gäldenären boförteckningen, gäldenärsutredningen och förslaget till utdelningsförteckning samt årsredogörelsen. På begäran kan gäldenären även få andra uppgifter om boet samt handlingar som har tillkommit under förvaltningen av boet.

Gäldenären har rätt att delta i borgenärssammanträdena och där säga sin åsikt, men har inte rösträtt. Boförvaltaren tillställer gäldenären en kallelse till sammanträdet och uppgift om de ärenden som behandlas vid sammanträdet. Borgenärerna kan fatta beslut om konkursboets ärenden även utan att hålla något sammanträde. Även i dessa fall ger boförvaltaren gäldenären möjlighet att säga sin åsikt om de ärenden som behandlas.

Boförvaltaren kan begränsa gäldenärens rätt att få uppgifter och delta, om begränsningen kan anses nödvändig för att trygga boets eller en utomståendes rättigheter eller av något annat särskilt skäl. Gäldenärerna skall dock få uppgifterna i efterskott.

3. Gälldenärens utkomst

3.1. Gälldenärens rätt till bidrag

I en fysisk persons konkurs kan en boförvaltare till gälldenären och dem som för sin försörjning är beroende av gälldenären betala ett bidrag av konkursboets medel, om deras utkomst inte annars är tryggad. En bolagsman i ett öppet bolag, ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag och aktieägare i ledningen för ett aktiebolag som har fått sin huvudsakliga försörjning av bolaget kan också beviljas bidrag om de har gälldenärs ställning i konkursen.

Vid bidragsprövningen kan boförvaltaren ta hänsyn till gälldenärens förtjänstmöjligheter. Gälldenärens personliga inkomster under den tid när konkursförfarandet pågår hör inte till konkursboet.

När det gäller bidragsbeloppet utgår man från det belopp som betalas i utkomststöd (lagen om utkomststöd 1412/1997). Penningbeloppet kan även vara högre än utkomststödsbeloppet, om gälldenären är i behov av mera medel t.ex. för nödvändiga hälsovårdsutgifter. Boförvaltaren kan även ge gälldenären tillåtelse att fortsätta att bo i en bostad som har övergått i konkursboets ägo.

Förutom behovet av uppehälle har även gälldenärens aktivitet i utredningen av boet samt boets möjligheter att betala bidrag betydelse för beviljandet av bidrag. Har gälldenären till följd av att konkursboet måste utredas inte möjlighet att skaffa sig utkomst på annat sätt, skall bidrag i allmänhet betalas. Om boet är medellöst, kan bidrag inte betalas. Bidrag kan beviljas högst under de sex månader som följer efter att konkursen har börjat.

3.2. Gälldenärens rätt till kostnadsersättning

Gälldenären kan ha kostnader för uppgifter i anslutning till utredningen av boet. Gälldenären har rätt att av boets medel få en skälig ersättning för behövliga rese-, mat- och inkvarteringskostnader.

3.3. Meningsskiljaktigheter om bidrag eller kostnadsersättning

Om gälldenären och boförvaltaren har meningsskiljaktigheter om betalningen av bidrag eller kostnadsersättning, kan gälldenären låta tingsrätten avgöra frågan.

4. Gälldenärens skyldighet att medverka och att lämna uppgifter

Gälldenären skall medverka till att boförvaltaren kan utföra sina uppgifter. Gälldenären skall lämna boförvaltaren sina kontaktuppgifter och vid behov vara anträffbar för denne. Boförvaltaren kan begära att gälldenären infinner sig personligen t.ex. i företagets lokalteter, när detta behövs.

Gälldenärens skyldighet att medverka fortsätter tills konkursen avslutas och vid behov även därefter, om utredning i efterhand behövs i konkursen.

Gäldenären kan hos boförvaltaren förhöra sig om i vilken mån han eller hon skall vara anträffbar för boförvaltaren och när det inte längre är behövligt.

Gäldenären skall se till att den egendom som ingår i konkursboet och gäldenärens verksamhetslokaler övergår i boförvaltarens besittning. Gäldenären skall också bereda boförvaltaren tillgång till gäldenärens informationssystem t.ex. genom att ge honom behövliga lösenord.

Gäldenären skall till boförvaltaren överlämna konkursbolagets (eller en annan konkursgäldenärs) bokföringsmaterial samt övriga handlingar som hänför sig till affärs- och näringsverksamheten. Gäldenären skall ge boförvaltaren uppgifter om konkursgäldenärens egendom och konkursfordringarna. Gäldenären skall också ge boförvaltaren övriga uppgifter som denne behöver.

Gäldenärens skyldighet att lämna uppgifter begränsar sig inte till de uppgifter som boförvaltaren har begärt att få, utan gäldenären skall självmant lämna de uppgifter som enligt gäldenärens uppfattning behövs för utredningen av boet.

5. Hanteringen av gäldenärens post

Boförvaltaren har rätt att omhänderta och öppna brevöversändelser och andra meddelanden samt paket som är adresserade till gäldenären och som hänför sig till gäldenärens ekonomiska verksamhet eller till utredningen av konkursboet. Andra meddelanden är elektroniska meddelanden och andra genom elektronisk dataöverföring sända meddelanden.

Om försändelsen är av personlig art, sänder boförvaltaren den till gäldenären.

Vid behov låter boförvaltaren gäldenären och arbetstagarna meddela att deras e-postadresser inte längre är i bruk. De har rätt att avlägsna filer som de har haft i sitt eget bruk, t.ex. personliga adressfiler.

6. Begränsningar av gäldenärens behörighet

En i konkurs försatt fysisk persons behörighet för vissa uppgifter är begränsad. Han eller hon får t.ex. inte vara styrelsemedlem eller verkställande direktör i ett aktiebolag. Begränsningen gäller inte en företrädare för ett aktiebolag eller någon annan sammanslutning.

Begränsningen av gäldenärens behörighet fortsätter från det att konkursen har börjat tills gäldenären har bestyrkt riktigheten av boförteckningen. Begränsningen kan dock vara i högst fyra månader, om inte något annat bestäms i den lag som reglerar uppdraget eller uppgiften.

7. Fastställandet av boförteckningen

Gäldenären skall bestyrka boförteckningen med sin underskrift. När gäldenären gör detta undertecknar han eller hon en försäkran om att boförteckningens uppgifter om konkursgäldenärens tillgångar och skulder är riktiga. Om detta inte är fallet skall gäldenären framföra eller till

boförteckningen foga de kompletteringar och rättelser som han eller hon anser behövas.

På yrkande av boförvaltaren kan gäldenären förpliktas att bestyrka boförteckningen med ed eller försäkran inför domstol och att lämna också andra uppgifter för boförteckningen.

I strafflagen bestäms om straff för den som bestyrker en falsk eller vilseledande boförteckning eller lämnat falska eller bristfälliga uppgifter.

8. Säkringsåtgärder som riktar sig mot gäldenärens egendom eller person

Domstolen kan redan innan den beslutar att gäldenären skall försättas i konkurs bestämma att åtgärder skall vidtas som säkrar utredningen av boet. Detta förutsätter att det finns uppenbara grunder att bifalla konkursansökan.

Domstolen kan bestämma att egendom som tillhör gäldenären skall beläggas med kvarstad eller bestämma att någon annan säkringsåtgärd skall vidtas för att säkerställa att borgenärerna får utdelning av gäldenärens egendom, om det finns risk för att gäldenären till skada för borgenärerna gömmer, förstör eller överlåter egendom eller gör något annat som kan äventyra borgenärernas rätt. Likadana åtgärder kan vidtas beträffande dokument som berör gäldenärens rörelse, t.ex. gäldenärens bokföringsmaterial.

Gäldenären kan meddelas utreseförbud, om det finns sannolika skäl att misstänka att gäldenären lämnar landet och försummar sin skyldighet att medverka och lämna uppgifter. Utreseförbudet gäller högst till dess att gäldenären har bestyrkt boförteckningen. Pass får inte utfärdas för en person med utreseförbud. Om ett pass redan har utfärdats för gäldenären, skall passet överlämnas till polisen för den tid förbudet gäller.

9. Tvångsmedel mot gäldenären

Tvångsmedlen i konkurs är vite och fängelse. Anlitande av tvångsmedel kommer i fråga om gäldenären försummar sin skyldighet att medverka och lämna uppgifter så, att boförvaltaren inte kan sköta sitt uppdrag på behörigt sätt, eller om gäldenären vägrar att bestyrka boförteckningen eller att lämna uppgifter för boförteckningen. Det är alltid domstolen som på yrkande av boförvaltaren beslutar om tvångsmedlen. Domstolen hör gäldenären i saken.

Det tvångsmedel som först kommer i fråga är i allmänhet föreläggande av vite. Fullgör gäldenären inte utan dröjsmål sin skyldighet, skall vitet dömas ut. Fullgör gäldenären inte sin skyldighet trots att ett vite har dömts ut, kan domstolen bestämma att gäldenären skall hållas häktad tills skyldigheten har fullgjorts. Domstolen kan bestämma om häktning av gäldenären också utan att vite föreläggs eller ett förelagt vite döms ut, om det är uppenbart att gäldenären kommer att tredska trots vitet.

En gäldenär får inte hållas häktad längre än sex månader. Om gäldenären upphör med sin tredska tidigare, friger domstolen honom eller henne. En

gäldenär som befinner sig i ett fängelse kan tillstålla fängelsemyndigheten sitt meddelande om att han eller hon upphör med sin tredska.

10. Galdenärens rätt att fortsätta en rättgång

I en rättgång som gäller egendom som ingår i konkursboet utövas talan i första hand av boförvaltaren. Gör boförvaltaren inte detta, kan galdenären fortsätta en sådan anhängig rättgång. På samma sätt kan galdenären också väcka talan beträffande egendom som ingår i konkursboet, om boet har beslutat att inte väcka talan.

Om konkursboet önskar ingå förlikning med tredje man, men galdenären är av annan åsikt, har galdenären rätt att själv väcka talan eller fortsätta rättgången. I så fall skall galdenären dock ställa säkerhet för det belopp som tredje man har erbjudit konkursboet som förlikningsbelopp.

Den vinst eller nytta som galdenären får genom en rättgång ingår i konkursboet. Galdenären har dock rätt att få den ersättning för rättgångskostnader som den andra parten eventuellt åläggs att betala.

11. Galdenärens rätt att bestrida borgenärernas fordringar

I en konkurs fastställs en utdelningsförteckning, med iakttagande av vilken borgenärerna får betalning av konkursboet för sina fordringar. För uppsättandet av utdelningsförteckningen anmäler borgenärerna sina fordringar till boförvaltaren.

Boförvaltaren är skyldig att bestrida fordringar som borgenärerna har anmält grundlöst eller felaktigt. På begäran av boförvaltaren skall galdenären bistå boförvaltaren med utredningen av fordringarna.

Även galdenären har rätt att bestrida en fordran eller förmånsrätt som har upptagits i boförvaltarens förslag till utdelningsförteckning. Galdenären skall individualisera vilken fordran eller förmånsrätt bestridandet gäller och motivera det. Bestridandet skall göras skriftligen och tillställas boförvaltaren inom en månad efter att förslaget till utdelningsförteckning blev klart.

Domstolen avgör om en fordran som bestridits godkänns eller inte.

12. Galdenärens rätt att klandra borgenärernas beslut

På talan av galdenären eller en borgenär kan domstolen upphäva borgenärernas beslut eller ändra det, om detta till följd av sakens natur är möjligt. Att ändra eller upphäva ett beslut kommer i fråga när förfarandet har varit felaktigt (procedurfel) eller med anledning av innehållet i beslutet.

Ett procedurfel är det frågan om när beslutet inte har tillkommit i riktig ordning. Sökanden skall visa att felet har inverkat på innehållet i borgenärernas beslut, eller annars kan anses betydelsefullt.

Beslutet kan upphävas eller ändras också i det fallet att det är ägnat att vålla en borgenär eller någon annan obehörig fördel eller är uppenbart oskäligt mot borgenären eller gäldenären.

13. Gäldenärens rätt till skadestånd och gäldenärens skadeståndsansvar

Gäldenären kan ha rätt till skadestånd om boförvaltaren uppsåtligen eller av oaktsamhet vållar gäldenären skada. Även en konkursborgenär kan vara skadeståndsskyldig mot gäldenären för skada som borgenären uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i konkursförfarandet har vållat gäldenären.

Gäldenären är själv skyldig att ersätta konkursboet eller borgenären för den skada som han eller hon har vållat dem, om gäldenären väsentligen försummar sin skyldighet att medverka till utredningen av boet.